

Modelong Banghay- Aralin sa Filipino

Kuarter 2

Aralin

4

PAG-AARIN NG PAMAHALAAN
HINDI IPINAGBIBILI

Modelong Banghay Aralin sa Filipino 8
Kuarter 2: Aralin 2 (Linggo 2)
TP 2025-2026

Ang kagamitang panturong ito ay eksklusibo sa mga gurong kalahok para paunang papapatupad o implementasyon ng MATATAG K - 10 na kurikulum sa taong panunurang 2024-2025. Layunin nitong mailahad ang nilalaman ng kurikulum, pamantayan, at mga kasanayang dapat malinang sa mga aralin. Ang anomang walang pahintulot na pagpapalathala, pamamahagi, pagmomodipika, at paggamit ay mahigpit na ipinagbabawal at may karampatang legal na katumbas na aksiyon.

Ang mga nahiram na nilalaman na kasama sa materyales na ito ay pag-aari ng mga may karapatang-sipi. Ginawa ang lahat upang malaman ang pinagmulan at makahingi ng permiso na magamit ang mga ito mula sa nagmamay-ari ng karapatang-sipi. Ang mga tagapaglathala at pangkat ng tagabuo ay walang anomang karapatan sa pagmamay-ari para sa mga ito.

Mga Tagabuo

Manunulat:

- Joel C. Malabanan, PhD (Philippine Normal Univeristy Manila)

Tagasuri:

- Evelyn M. Varron, Ph.D Philippine Normal Univeristy Manila)

Mga Tagapamahala

Philippine Normal University

Research Institute for Teacher Quality

SiMERR National Research Center

Pinagsikapang tiyakin ang kawastuhan ng mga impormasyon na nasa materyal na ito. Para sa mga katanungan o puna, maaari pong sumulat o tumawag sa Tanggapang ng Direktor ng Bureau of Learning Resources sa pamamagitan ng pagtawag sa mga numero ng telepono (02) 8634-1072 at 8631-6922 o sa pamamagitan ng email sa blr.od.@deped.gov.ph.

FILIPINO/ KUWARTER 2/ BAITANG 8

I. NILALAMAN NG KURIKULUM, PAMANTAYAN, AT MGA KASANAYAN SA ARALIN

A. Mga Pamantayang Pangnilalaman	Naipamamalas ng mag-aaral ang kasanayang komunikatibo, pagiging malikhain, at kritikal na pag-unawa at pagsusuri ng mgatekstong pampanitikan sa Panahong ng pananakop ng Estados Unidos at tekstong impormasyonal (persweysib) para sapagpapahalaga sa sariling kalinangan, at pagbuo ng mga teksto sa iba't ibang paraan para sa tiyak na layunin, pagpapakahuluganat target na babasa o awdiyens
B. Mga Pamantayan sa Pagganap	Nakabubuo ng video o animasyon na isinasalang-alang ang mga elemento ng biswal at multimodal na may paglalapat ng kasanayan at pananagutan
C. Mga Kasanayan at Layuning Pampagkatuto	• Nasusuri ang mga detalye ng tekstong pampanitikan para sa kritikal na pag-unawa • Nasusuri ang mahahalagang pangyayari sa teksto (tuluyan) batay sa konteksto ng panahon, lunan, at may akda • Nasusuri ang mga elementong panlinggwistika (bisa ng salita, pahiwatig, idyomatikong pahayag, estilo) ng tuluyan • Nasusuri ang kultural na elemento (simbolo, wika, norms, pagpapahalaga, at arketipo) na nakapaloob sa teksto batay sa konteksto ng panahon
D. Nilalaman	Testong Persweysib / Nanghihikayat (Ang Tunay na Sampung Utos ni Apolinario Mabini) Mga Rehiyunal na Akda Sanaysay at Talumpati
E. Integrasyon	Pagmamahal sa bayan / Pagkamakabansa

II. BATAYANG SANGGUNIAN SA PAGKATUTO

Almario, Virgilio S. (2019) Si Corazon Bilang Makata ng Buhay <https://josecorazondejesus.home.blog/si-corazon-bilang-makata-ng-buhay/>
Barcelona, Noel S. (2009) Aurelio Tolentino and His Play Kahapon, Ngayon, at Bukas <https://www.bulatlat.com/2009/05/16/aurelio-tolentino-and-his-play-kahapon-ngayon-at-bukas/>
Franzen, Bea Rodriguez (2019) Confronting racism in America: past, present and future
<https://ncclinked.com/2019/04/16/confronting-racism-in-america-past-present-and-future/>

<https://pinoypanitik.weebly.com/panahon-ng-amerikano.html>

Jacinto, Emilio (2022) Kartilya ng Katipunan <https://www.philippinemasonry.org/kartilya-ng-katipunan.html>

Lumbera, Bienvenido (1997) Philippine Literature (Revised Edition) Immaculate Conception Print House, Malolos City

Maceda, Teresita Gimenez (1996) Mga Tinig Mula sa Ibaba. UP Press and UP Center for Integrative and Development Studies,

Malabanan, Joel C (2022) Speak in English Zone <https://www.youtube.com/watch?v=lvHcwZfc8BM>

National Library of the Philippines (2024) Sino si Apolinario Mabini? <https://web.nlp.gov.ph/>

Navarro, Atoy, and Flordeliza L. Bolante (2007) . Mga Babasahin Sa Agham Panlipunang Pilipino: Sikolohiyang Pilipino,

Navarro, Jhio Jan (2020) The (mis)education of Filipinos in the year of disasters <https://www.rappler.com/voices/ispeak/opinion-miseducation-filipinos-year-disasters/>

One Ph. (2021) Bilog Ang Balita: Pagkamatay ni Apolinario Mabini <https://www.youtube.com/watch?v=9tvjfEMn0rk>

Peace, Conflict Resolution and Human Rights Program, Diliman, Quezon City

Pilipinolohiya, at Pantayong Pananaw. Quezon City: Published and distributed by C & E Pub.

Rubin, Ligaya Tiamson et.al. (2006).“Panitikan sa Pilipinas”. Rex Bookstore.Lungsod ng Quezon.

Salvador, Mark Anthony (2020) Pangil ng Misedukasyon <https://www.rappler.com/voices/ispeak/opinion-the-fangs-of-miseducation/>

Sanaysay (2023) Tekstong Pesuweysib <https://www.sanaysay.ph/tekstong-persuweysib/>

The Kahimyang Project (2024) Today in Filipino history: Aurelio Tolentino <https://kahimyang.com/kauswagan/articles/2853/today-in-philippine-history-october-15-1869-aurelio-tolentino-a-playwright-poet-journalist-and-revolutionary-was-born-in-guagua-pampanga>

III. MGA HAKBANG SA PAGTUTURO AT PAGKATUTO		MGA TALA SA GURO
A. Pagkuha ng Dating Kaalaman	UNANG ARAW 1. Maikling Balik-aral A. Pagbabalik-aral sa Natutuhang mga Salita Ang mga nakatalang parirala ay hango sa akdang “Maling Edukasyon sa Kolehiyo” ni Jorge Bacobo na tinalakay na sa klase. Gamitin sa sariling pangungusap ang mga ito at isulat sa nakalaang espasyo. 1. pagkabansot ng isipan _____ _____ 2. pagkatuyo ng puso _____ _____ 3. impormasyong kasingtaas ng bundok	Balikan ang mga napag-aralan sa nakaraang linggo. Saliksikin at ipabasa ang “The Mis-education of the Filipinos” ni Renato Constantino sa https://www.rappler.com/voices/ispeak/opinion-the-fangs-of-miseducation/ mula sa artikulo ni Mark Anthony Salvador. <i>Taong 1959 nang isulat ni Renato Constantino ang kritikal na sanaysay niyang “Miseducation of the Filipino.” Isa ito sa pinakamahalagang sanaysay sa bansa at dapat mabasa ng bawat Pilipino.</i>

	_____ _____ 4. buhay na singtuyo ng alikabok _____ _____ 5. ihiwalay ang latak sa ginto _____ _____ B. Pagbabalik-aral sa Akdang “Maling Edukasyon sa Kolehiyo ” ni Jorge Bacobo Batay sa Tekstong Biswal sa ibaba, ipaliwanag ang kalagayan ng edukasyon sa Pilipinas at ang kahalagahan na mapaunlad ito. <i>Maghanap ng larawan tungkol sa misedukasyon ng mga Pilipino sa kolehiyo.</i> Pidbak: Ano ang pinakamahalagang natutuhan mo sa akdang “Maling Edukasyon sa Kolehiyo ni Jorge Bacobo? Papaano mo ito maiuugnay sa kasalukuyan? Ipaliwanag.	<i>Inilatag ni R. Constantino ang mga problema sa sistema ng edukasyon na buhat pa sa edukasyong dala sa Pilipinas ng kolonisasyon ng Amerika. Ang ubod sa problema sa sistema ng edukasyon ng Pilipinas ay ang pagkakasandig nito sa sistema ng edukasyon ng Amerika. Sa maikling sabi, ang sistema ng edukasyon ng Pilipinas ay hindi kumikilala sa mga pangangailangan ng Pilipinas kundi sa pangangailangan ng ibang bansa, lalo na ng Amerika. Kung gayon, hindi matatawag na “edukasyon” ang natatamo ng marami sa atin, kundi “misedukasyon,” at marami sa mga Pilipino ay maituturing na “misedukado.” (Salvador, 2020)</i>
B. Paglalahad ng Layunin	IKALAWANG ARAW Pagsagot sa mga Susing Tanong 1. Ano-ano ang mga nilalaman ng “Ang Tunay na Sampung Utos” ni Apolinario Mabini? 2. Bakit mahalaga pa rin na talakayin sa kasalukuyan ang “Ang Tunay na Sampung Utos” ni Apolinario Mabini? Ipaliwanag. 3. Bakit maituturing na ang nasabing akda ay tekstong persuwaysib? Panghikayat na Gawain Alam Ko Ito!	Sa awit na “Speak in English Zone”, binanggit ang pagiging kolonyal ng sistema ng edukasyon sa Pilipinas sa linyang <i>At ang mga paaralang hulmahan ng propesyunal /</i>

- A.** Panuto: Pagsusuri ng Awit: Muling pakinggan ang awiting “Speak in English Zone ” ni Joel C. Malabanan sa <https://www.youtube.com/watch?v=IvHcwZfc8BM>
1. Ano ang sinasabi ng awit tungkol sa Sistema ng edukasyon sa Pilipinas?
 2. Maituturing bang tekstong persuweysib ang awit? Bakit?
- B. Pagsusuri ng Tekstong Biswal**

Suriin ang larawan at ipaliwanag ang mensahe sa sariling pangungusap

Maghanap ng larawan o ilustrasyon na nagpapakita ng pagiging kolonyal ng mga trabaho sa Pilipinas.

Iminumungkahing mga salita sa paghahanap: abroad, balikbayan box, call center, dollars

C. Paghahawan ng Bokabularyo

Pagtatapa-tapat. Ang mga salitang makikita sa Hanay A ay mula sa Ang Tunay na Sampung Utos ni Apolinario Mabini. Piliin sa Hanay B ang pinakamalapit na kasingkahulugan ng mga salita sa Hanay A at isulat sa patlang ang sagot.

_____ 1. angkan	A. paslangin kaugnay ng pagtatanggol sa sarili
_____ 2. habilin	B. sariling pagkilala sa tama at mali
_____ 3. ikasusulong	C. dangal na dapat alagaan at ipagtanggol
_____ 4. katuwiran	D. kaharian na komokontrol sa kolonya
_____ 5. konsyensya	E. bayani na dapat tularan ng lahat
_____ 6. lipulin	F. pinili at magandang lugar para sa Pilipino
_____ 7. monarkiya	G. pamilya na kumukontrol sa pamahalaan
_____ 8. palaluin	H. payo para sa sambayanan
_____ 9. paraiso	I. pag-unlad tungo sa kagalingan
_____ 10. puri	J. mananakop na mapang-alipin
	K. tama at makatarungan
	L. higit na pagpapahalaga sa kapwa

Sinanay upang maglingkod sa mga dayong kapital.

Kung kaya ang panawagang “durugin ang edukasyong kolonyal” at gamitin ang wikang Filipino sa pagtuturo ay isang panawagan ng panghihikayat o persuweysib.

Upang matiyak ang pagsunod sa iba't ibang Batas sa Karapatang-Sipi, inirerekomenda ang mga iminumungkahing tagubilin.

Mga Tamang Sagot:

1. G
2. H
3. I
4. K
5. B
6. A
7. D
8. L
9. F
10. C

C. Paglinang at Pagpapalalim	IKATLONG ARAW Kaugnay na Paksa 1: Sino si Apolinario Mabini? IKAAPAT NA ARAW Paglalatapat at Pag-uugnay Gamit ang Tekstong Persuwebsib Pag-aralan ang pagsusuri sa dulang musikal na “Mabining Mandirigma” na unang itinanghal sa CCP noong 2016. Isa itong halimbawa ng Tekstong Pesuwebsib. Pagsusuri sa Dulang Musikal na “Mabining Mandirigma” ng Tanghalang Pilipino Joel Costa Malabanan Ika-27 ng Pebrero, 2016 Ang Steam Punk bilang Lunsaran ng Pagtatanghal Kakaiba at malikhain ang disenyonang pamproduksyon na aking nasaksihan sa Tanghalang Aurelio Tolentino sa CCP kanina kasama ang aking asawa at anak na si Rajah. Mula pa ito sa set design ni Toym Imao na isang mahusay na iskultor, pintor at multi-media visual artist. Kaya pala sa lobby ng CCP ay naroon din ang isang eksibit ng kanyang mga likha. Post-structuralism at post-modern ang atake ng kanyang obra na nakatulong upang maging kaakit-akit ang entablado para sa pagtatanghal ng “Mabining Mandirigma”. Ang steam punk ay nagmula sa konsepto ng Amerikanong science fiction writer na si Kevin Wayne Jeter at nabuo noong 1980. Binibigyang diin nito ang paggamit ng disenyo naglalarawan ng industrial revolution noong ika-18 siglo. Ang ganitong estilo ay makikita sa disenyo ng entablado ng likha ni Imao na animo isang loob ng makinang ang mga piyesa ay gumagalaw at umiikot. Ang orasan sa gitna ng entablado ay nagsilbing daluyan ng mga historical events kaugnay ng buhay ni Mabini.	Mapapanuod ang maikling video tungkol kay Apolinario Mabini sa https://www.youtube.com/watch?v=9tvjfEMn0rk
--	---	---

	Kapuri-puri ang kapangahasan ng set design hanggang sa mga kostyum na ginamit ni James Reyes upang bigyang buhay ang mga eksena. At ang bahaging punk ng pagtatanghal ay ang pagkalas sa nakagawiang tradisyon ng paglalarawan ng mga pangyayari batay sa aktuwal na kasuotan ng mga tao sa inilalarawang panahon. Sa halip na animo sepia na kulay at kasuotan sa panahon ng mga Kastila at Amerikano, gumamit ang dula ng itim na kasuotan para ilarawan ang maitim ding hangarin ng mga makasariling Pilipinong kinakatawan nina Pedro Paterno, Felipe Buencamino at Felipe Calderon. Lumitaw na ang puting kasuotan ni Mabini ay simbolismo ng malinis niyang hangarin para sa bayan. Umangkop ang genre ng steam punk sa pagtatanghal sapagkat ang malikhaing dekonstruksyon ay nakaaakit sa manunuod gaya rin ng eksibit ni Toym Imao sa lobby ng CCP na nagtulak sa anak kong si Rajah na magtanong kung bakit may nagpapalipad ng saranggola sa ulo ni Marcos. Sa kabilang banda, ang ganitong estilo ng steam punk design ay maaring magdulot ng kalituhan sa mga manunuod lalo pa kung hindi naman nila batid ang kasaysayan. Sapagkat ang mga malikhaing disenyong malayo sa reyalidad ng buhay ay maaaring maging sagabal sa pag-unawa sa daloy ng kuwento sa buhay ni Mabini. Bagamat ang diyalogo ng dula ang bumubuhay sa dula, ang isang historical na akda ay inaasahang magtatangkang ipakita sa manunuod ang tunay na larawan ng lipunang ginalawan ni Mabini. Sa kaso ng “Mabining Mandirigma”, natugunan naman nito ang pagkauhaw ng mga manunuod sa kakaibang set design at atake sa paglalahad na bahagi ng genre ng steam punk. At masasabing naging komplemento rin ito sa paglalarawan ng kaisipan ni Mabini na sumasalungat rin sa daloy ng pag-iisip ng mga nakapaligid na persona sa pamamahala ni Aguinaldo. Ang Mga Mahahalagang Diyalogo “Mahirap Mag-isip Bilang Pilipino” – ang pagkakaiba-iba ng lahing pinagmulan ng mga Pilipino ay may epekto sa pagkakawata-watak din ng prinsipyo ng mga tao sa panahon ni Mabini. Ipinakitang konsistent ang karakter ni Aguinaldo sa pelikulang “Heneral Luna” na napangingibabawan ng mga Pilipinong inuuna ang pansariling interes bago ang bayan. Sa kasalukuyan, papaano nga ba isusulong ng bawat Pilipino ang interes ng bayan sa gobyernong ang prayoridad ng edukasyon ay labor-export policy? “Papaano ibibigay ang kapayapaan kung inagaw ang kalayaan sa pamamagitan ng dahas?” - ang benevolent assimilation ni Mc Kinley ay tunay na mapanlinlang. Nagtangka ang dula na ipakita ang kalupitan ng mga Amerikano sa maiikling sayaw na sumasagisag sa pagpatay, panggagahasa at pagsasamantala ng mga Amerikano. Totoong ang mga Thomasites ay	Pangungumbinsi at panghihiikayat ang pangunahing layunin ng Tesktong Persuweysib. Kahit ang mga Tekstong Biswal gaya ng mga patalastas sa telebisyon ay maituturing din na Tekstong Persuweysib sapagkat hinihiikayat nito na ang manunuod na tangkilikin o bilhin ang isang particular na produkto. Mababasa ang sanaysay sa Tekstong Pesuweysib sa https://www.sanaysay.ph/teks-tong-persuweysib/ Maaaring ipapanuod sa mga bata ang bahagi ng dulang musical na “Mabining Mandirigma” sa https://www.youtube.com/watch?v=bv6M99aKvfw
--	---	---

	naparito upang turuan ang mga Pilipino ngunit naitago nila sa kamalayan ng ating mga ninuo ang kalupitan ng Balangiga Massacre noong 1901 at Bud Dajo Massacre noong 1906 kung saan daang bata at matanda ang pinaslang ng mga Kano. “Buhay pa ang himagsikan kaya maaga pa upang ipagdiwang ang kanyang kamatayan” – Ito ang sinabi ni Mabini kina Paterno at Bencamino noong hinihikayat siya ng dalawa na tanggapin ang awtonomiyang iniaalok ng mga Kano. Hindi nabanggit sa dula na sa pakikibaka ni Heneral Luciano San Miguel sa mga Amerikano noong 1903 ay si Mabini ang kinikilalang tagapayo ni San Miguel. Napatay si Heneral Luciano San Miguel noong March 28, 1903 sa Battle of Corral na Bato kung saan kasamang nasawi ang may 200 niyang tauhan (Ochosa, 1982). Ang diyalogong ito ay angkop pa rin sa panahong ito ng pakikibaka sa korapsyon na binaggit din naman sa dulo ng dula. “Ang batas ng dahas ay batas ng gubat!” – bahagi ito ng pahayag ni Mabini sa fictional character na si “Pepe”. Parang si “Pepe” ay si “Joven” na simbolismo ng kabataan sa nobela. Ang karahasan ng mga Amerikano ay manipestasyon ng kanilang asal-hayop na pakikitungo sa ating lahi. Bago napasuko si Heneral Miguel Malvar noong 1902 ay minasaker din ng mga Kano ang mga Batangueno na nagtulak kay Malvar na sumuko. Kung ang lipunan sa kasalukuyan ay isang gubat na pinamamahalaan ng mga buwaya sa gobyerno, hindi ba dahas din ang dapat igawad sa kanila upang makamit ang katarungan? “Ang di nakamit sa dahas, daanin sa batas” – Inakala ni Mabini na tapos na ang digmaan. Dahil sa namatay siya noong Mayo 1903, hindi niya inabot ang pakikibaka nina Macario Sakay na binitay noong Setyembre 7, 1907 at ni Felipe Salvador o “Apo Ipe” na binitay naman noong Abril 12, 1892. Ang parliyametaryong pakikibaka ay nagtagal pa bago nagkaroon ng resulta noong 1935. At sa panahon ng Commonwealth, ang mga lider na nahubog mula sa edukasyon ng mga Kano gaya nina Quezon, Osmena at Roxas ay hindi naman talaga naghahangad ng paglaya dahil sa kanilang mga negosyong pinoprotektahan na walang ipinagkaiba sa imahe nina Buencamino at Paterno. “Digmaa’y tapos na sa kanayunan” – Hindi natapos ang digmaan sa kanayunan pagkatapos ng pagsuko ni Malvar. Itinago sa atin ng mga Thomasites ang kadakilaan nina Teodoro Asedillo, Ruperto Rios, Dionisio Magbuelas, Julian Montalan, Cornelio Feizardo at marami pang iba. Isa ito sa mga sablay na diyologo ng iskrip dahil alam ni Mabini na nakikipaglaban pa ang mga kagaya ni Heneral Luciano San Miguel at maging si Gen. Arthur Mac Arthur ay nagulat nang mabatid na katatapos pa lamang ni Mabining manumpa ng katapatan sa Amerika ay nakikipag-ugnayan na agad ito sa mga rebelde.	
--	---	--

	At lalong hindi angkop ang diyalogong nabanggit sa kasalukuyan sapagkat ang pakikibaka ay nagpapatuloy pa rin laban sa mga naghaharing uri sa lipunan. “Mahalin mo ang Pilipinas nang higit sa iyong sarili” – Isa ito sa pinakamakabuluhang mensahe ng “Mabining Mandirigma” na marahil ay halaw sa Dekalogo ni Mabini. Kung ang lahat lamang sanang pinuno ng bansa ay may ganitong pananaw, baka maunlad na ang Pilipinas at hindi na kailangang pang magpaalipin sa mga dayuhan bilang OFW. “Mapait na sumpa ang maging mangmang!” – Bahagi ito ng pakikipag-usap ni Mabini sa kanyang paghahangad na matuto. Hindi masyadong nabigyang pansin ang papel ni P. Valerio Malabanan na isa sa mga unang gurong Pilipino na nakaimpluwensiya sa maraming kabataan. Katunayan ay binanggit din siya ni Rizal bilang guro ng karakter na si Placido Penitente sa El Filibusterismo. Marahi ay isang pananaliksik ang dapat gawin upang mabigyan ng hiwalay na stage play si P. Valerio Malabanan. Totoong mapait na sumpa ang kamangmangang dulot ng relihiyon sa panahon ni Mabini na umiiral pa rin sa panahong ito ng 21st century skills. Isipin na lamang ang kamangmangan ng ilang kabataan ngayong naghahangad ng Batas Militar at umiidolo kay Marcos gayong hindi naman nila aktuwal na naranasan ang panahon ng diktaturya? Totoong sumpa ang kamangmangan ng ating mga kababayan na pinapahintulutan pang magwagi sa eleksyon ang mga nangulimbat ng yaman ng bansa. Mga Obserbasyon sa Iskrip, Pagganap at Musika Tunay na siksik ang pananaliksik ng iskrip na likha ni Dr. Nicanor Tiongson. Matalas ang mga diyalogo na nanunumbat pa rin sa kasalukuyang panahon. Mahusay rin ang musikang likha ni Joed Balsamo. Bilang isang musikero rin, kahanga-hanga ang paglikha niya ng melodiyang angkop sa panahon at mensahe ng liriko. Mahusay rin ang direksyon ni Chris Millado bagamat mas mainam kung nasa unang bahagi ang eksena ng pananaginip ni Mabini at pakikipag-usap niya kay del Pilar. Hulyo 4, 1896 nang mamatay si Marcelo H. del Pilar sa Barcelona Spain at sa tingin ko ay mas mainam na sa bandang una ito inilagay bilang bahagi ng pagbibigay iskema sa manunuod hinggil sa background ni Mabini. Ganun pa man, malamang ay bahagi ito ng artistic license ng director. Ang pagganap ng mga artista, lalo pa si Bb. Liesl Batucan ay kahanga-hanga. Mahirap ang umarte sa entablado ngunit mas mahirap kung may kasamang pag-awit. Mahusay rin ang gumanap na Aguinaldo na si Arman Ferrer (sa aking napanuod) at kahit ang papel nina Jonathan Tandioan, Marco Viana at JV. Ibaste bilang sina Buencamino, Calderon at Paterno. At mahusay rin si Aldo Vencilao na una kong napanuod sa “Buwan at Baril”. Tunay na	
--	---	--

kahanga-hanga ang mga artistang ito na bahagi ng pagsasanay at paggabay ni Tatang Nanding Josef.

Ang ganitong pagtatanghal ay dapat na napapanuod ng maraming Pilipino. Gaano karami sana ang makakapanuod kung ang P57,750.00 tiket sa concert ni Madonna ay ginamit na lamang sa panunuod ng “Mabining Mandirigma”? Ang pagkabaliw ng marami sa musikang dayo tulad ng musika ni Madonna ay produkto ng Amerikanisasyon sa ating lahi sa hiling 100 taon.

Nasayang ang talino ni Pedro Paterno na isa sa mga unang pripagandista at lumikha ng unang nobelang Pilipino noong 1885 na pinamagatang “Ninay”. Malikhain ang pagtatangka ng dula na ipakitang maging ang talino ni Paterno sa pagsulat ay ginamit niya sa paglikha ng mga pagtatanghal na maka-Amerikano.

At tama ang dula sa pagpapahayag nito sa katapusan na marami pa ring Paterno, Buencamino at Calderon sa kasalukuyan. Ang kahinaan ni Aguinaldo bilang lider ay masasalamatin din natin sa kasalukuyang pangulo na sinayang ang anim na taong panunungkulan.

Tunay na dapat kilalanin sa kasalukuyan ang kabayanihan ng ka-birthday kong bayani na si Apolinario Mabini. Marahil, pagkatapos manuod ng mga kabataang nakasabay ko kanina ay nabigyang linaw ang papel ni Mabini sa kasaysayan at marahil, sa hinaharap, wala nang kabataang magtatanong kung bakit palaging nakaupo si Mabini.

Pag-unawa sa Binasa

- A. Ipaliwanag ang ipinapahayag ng mga mahahalagang diyalogo mula sa dula batay sa bisa ng salita, pahiwatig at idyomatikong pahayag kaugnay sa kasaysayan at kasalukuyan.

Mahahalagang Dyalogo	Kasaysayan	Kasalukuyan
“Mahirap Mag-isip Bilang Pilipino”		
“Buhay pa ang himagsikan kaya maaga pa upang ipagdiwang ang kanyang kamatayan”		

	<table border="1" data-bbox="450 145 1644 395"> <tr> <td data-bbox="450 145 846 217">“Ang di nakamit sa dahas, daanin sa batas”</td><td data-bbox="846 145 1245 217"></td><td data-bbox="1245 145 1644 217"></td></tr> <tr> <td data-bbox="450 217 846 320">“Mahalin mo ang Pilipinas nang higit sa iyong sarili”</td><td data-bbox="846 217 1245 320"></td><td data-bbox="1245 217 1644 320"></td></tr> <tr> <td data-bbox="450 320 846 395">“Mapait na sumpa ang maging mangmang!”</td><td data-bbox="846 320 1245 395"></td><td data-bbox="1245 320 1644 395"></td></tr> </table> A. Matapos mong mabasa ang sanaysay, nakumbinsi ka ba na talagang karapat-dapat panoorin at tangkilikin ang dulang musikal na “Mabining Mandirigma”? Ipaliwanag.	“Ang di nakamit sa dahas, daanin sa batas”			“Mahalin mo ang Pilipinas nang higit sa iyong sarili”			“Mapait na sumpa ang maging mangmang!”			
“Ang di nakamit sa dahas, daanin sa batas”											
“Mahalin mo ang Pilipinas nang higit sa iyong sarili”											
“Mapait na sumpa ang maging mangmang!”											
D. Paglalahat	Pabaong Gawain Basahin at unawain ang sumusunod na sanaysay tungkol sa Ang Tunay na Sampung Utos na isinulat ni Apolinario Mabini mula sa pananaliksik ng historian na si Xiao Chua: Ang Tunay na Sampung Utos (Ayon kay Apolinario Mabini) Tinipon ni Michael Charleston "Xiao" Briones Chua Kinuha mula sa https://xioachua.net/2013/07/24/xiao-time-23-july-2013-ang-tunay-na-dekalogo-ni-apolinario-mabini/ Mayo ng 1898, nang sinulat ni Apolinario Mabini ang El Verdadero Decalogo—o Ang Tunay na Sampung Utos. Ito ang kanyang hablin sa ating bayan—Una.										

	Ibigin mo ang Diyos at ang iyong puri ng lalo sa lahat ng bagay ...ang paghahangad ng puri ang siya lamang makapipigil sa iyo sa pagbubulaan at makapipigil na huwag kang suminsay sa daan ng katuwiran at laging magtaglay ng kasipagan. Ikalawa. Sambahin mo ang Dios sa kaparaang lalong minamarapat ng iyong bait at kalooban o konsyensya.... Ikatlo. Dagdagan mong pilit ang talos ng isip at katutubong alam na ipinagkaloob ng Diyos sa iyo sa pamamagitan ng pag-aaral, at magsumakit ka ng ubos lakas sa gawang kinahihiligan ng iyong loob, ...upang matipon sayo ang lalong maraming kagalingan at sa ganitong paraa'y makatulong ka sa ikasusulong ng lahat.... Ikaapat. Ibigin mo ang iyong Inang bayan ikalawa sa Dios at sa iyong puri at higit sa iyong sarili, sa pagka't siya ang nakaisa-isang Paraisong pinaglagyan sa iyo ng Diyos sa buhay na ito.... Ikalima. Pagpilitan mo ang kalayaan ng iyong bayan bago ang iyong sarili, ...sapagkat kung malaya siya at lalaya rin ikaw at ang iyong kamag-anakan. Ikaanim. Pagpilitan mo ang kasarinlan ng iyong bayan, sa pagka't ikaw lamang ang tunay na makapagmamasakit sa kanyang ikasusulong at ikatatanghal.... Ikapito. Huwag mong kilalanin sa loob ng iyong bayan ang kapangyarihan ng sino mang tao na hindi inilagay ninyong magkakababayan, ...ang taong ituro at ihalal ng mga konsyensya ng sangkabayanan ang siya lamang makapagtataglay ng tunay na kapangyarihan. Ikawalo. Ihanap mong pilit ang iyong bayan ng Republica, yaon бага ang lahat na namamahala ay palagay ng bayan, at huwag isipin kailan man ang Monarkiya, ang pagkakaroon бага ng hari; sa pagka't ang hari ay walang binibigyan ng kamahalan kundi isa o ilang angkan lamang.... Ikasiyam. Ibigin mo ang kapwa mo tao kaparis ng pag-ibig mo sa iyong sarili, sa pagka't siya'y binigyan ng Diyos, at ikaw ay ganon din naman, ng katungkulang tulungan ka at huwag niyang gawin sa iyo ang di niya ibig na gawin mo sa kaniya; nguni't kapag ang kapwa mo tao ay nagkukulang dito ...at pinagtatangkaang lipulin ang iyong buhay at kalayaan at pag-aari, ay dapat mo namang ibuwal at lipulin siya. Ikasampu. Palalaluin nang kaunti sa loob mo ang iyong kababayan sa iyong kapwa tao; aariin mong palagi siya na parang isang katoto, kapatid kaya o kasama man lamang, palibhasa'y iisa ang inyong kapalaran, iisa din ang inyong tuwa at kapighatian....	
--	--	--

	Kung pakikinggan lang natin ang ating mga bayani, baka maging mas maunlad ang ating Inang Bayan. Ako po si Xiao Chua para sa Telebisyon ng Bayan and that was Xiao Time. Mga Susing Tanong Kaugnay sa Binasa Matapos mong mabasa ang Tunay na Sampung Utos ni Apolinario Mabini, alin sa mga utos ang sa palagay mo ay angkop pa rin sa kasalukuyan? Bakit? Alin naman ang sa palagay mo ay hindi na magagamit sa kasalukuyan? Bakit? Paano naliarawan sa Tunay na Sampung Utos ang konteksto ng panahon, lunan, at may akda? Ipaliwanag.	
--	---	--

IV. EBALWAYSON NG PAGKATUTO: PAGTATAYA AT PAGNINILAY		MGA TALA SA GURO
A. Pagtataya	IKALIMANG ARAW A. Pagsusuri ng kultural na elemento (simbolo, wika, norms, pagpapahalaga, at arketipo) na nakapaloob sa teksto batay sa konteksto ng panahon Balikan isa-isa ang Tunay na Sampung Utos ni Apolinario Mabini. Sagutin nang buong husay ang mga sumusunod na katanungan. 1. Una. Ibigin mo ang Diyos at ang iyong puri ng lalo sa lahat ng bagay ...ang paghahangad ng puri ang siya lamang makapipigil sa iyo sa pagbubulaan at makapipigil na huwag kang suminsay sa daan ng katuwiran at laging magtaglay ng kasipagan Ano ang ibig sabihin ng pagbubulaan at paano nakikita kung suminsay sa daan ng katuwiran ang isang tao sa panahon ng mga Amerikano? Ipaliwanag.	Mga Posibleng Tuon ng Kasagutan 1. Ang pagbubulaan ay nangangahulugang pagsisinungaling. Galing ang salita sab ula o bubbles. Kung bula ang sinasabi mo, ito ay hindi totoo. Ang suminsay sa daan ng katuwiran ay nangangahulugang naligaw ng landas o pumanig sa hindi makatarungan. Noong panahong iyon, ang pagkampi

	2. Ikatlo. Dagdagan mong pilit ang talos ng isip at katutubong alam na ipinagkaloob ng Diyos sa iyo sa pamamagitan ng pag-aaral, at magsumakit ka ng ubos lakas sa gawang kinahihiligan ng iyong loob, ...upang matipon sayo ang lalong maraming kagalingan at sa ganitong paraa'y makatulong ka sa ikasusulong ng lahat... Anong pagpapahalaga at arketipo ang binigyang-diin ni Mabini sa nasabing utos? 3. Ikasiyam. Ibigin mo ang kapwa mo tao kaparis ng pag-ibig mo sa iyong sarili, sa pagka't siya'y binigyan ng Diyos, at ikaw ay ganon din naman, ng katungkulang tulungan ka at huwag niyang gawin sa iyo ang di niya ibig na gawin mo sa kaniya; nguni't kapag ang kapwa mo tao ay nagkukulang dito ...at pinagtatangkaang lipulin ang iyong buhay at kalayaan at pag-aari, ay dapat mo namang ibuwal at lipulin siya. Aling bahagi sa Kartilya ng Katipunan ni Emilio Jacinto ang maiuugnay sa utos na ito? Bakit? 4. Ikapito. Huwag mong kilalanin sa loob ng iyong bayan ang kapangyarihan ng sino mang tao na hindi inilagay ninyong magkakababayan, ...ang taong ituro at	ng Pilipino sa dayuhan ay isang malaking pagtataksil. 2. Binibigyang-diin nito ang pagpapahalaga sa karunungan o sa edukasyon. Ang arketipong pinagtutuunan ng pansin ay ang paniniwalang “mas maraming alam, mas maraming maitutulong sa bayan”. 3. Angkop ito sa Ika-12 sa Kartilya ng Katipunan: . <i>Ang di mo ibig na gawin sa asawa mo, anak at kapatid, ay huag mong gagawin sa asawa, anak, at kapatid ng iba.</i> Unibersal itong kautusan na makikita rin sa Kristiyanismo, Confucianismo at marami pang paniniwala sa mundo. Maaaring mabasa ang Kartilya ng Katipunan sa https://www.philippinemasonry.org/kartilya-ng-katipunan.html
--	---	---

	ihalal ng mga konsyensya ng sangkabayanan ang siya lamang makapagtataglay ng tunay na kapangyarihan. Ano ang simbolismo ng salitang <i>inilagay</i> at anong norms o gawi sa gobyerno ang binibigyang-diin ng utos? Ipaliwanag. _____ _____ _____ B. Paglalagom Bakit kasama ang salitang “tunay” sa mga utos na nilikha ni Mabini? Kung may tunay na utos, alin ang hindi tunay? Ipaliwanag.			4. Ang inilagay ay ang iniluklok sa puwesto o inihalal ng taumbayan. Ang gawi na binibigyang-diin sa autos ay ang pagkilala sa desisyon ng nakararami sa pagsasabuhay ng demokrasya. Sa nakaraang halalan sa Pilipinas, dapat lamang na irespeto ng taumbayan ang desisyon ng 34 milyong bumoto kay Ferdinand Marcos Jr. At dahil marami ang naniniwala sa kanya, marami rin ang umaasang tunay na matatamo ang pagkakaisa at pag-unlad ng bansa.
B. Pagbuo ng Anotasyon	Itala ang naobserhan sa pagtuturo sa alinmang sumusunod na bahagi.	Epektibong Pamamaraan	Problemang Naranasan at Iba pang Usapin	Hinihikayat ang mga guro na magtala ng mga kaugnay na obserbasyon o anomang kritikal na kaganapan sa pagtuturo na nakakaimpluwensya sa pagkamit ng mga layunin ng aralin. Maaaring gamitin o baguhin ang ibinigay na template sa pagtatala ng mga kapansin-pansing lugar o alalahanin sa pagtuturo. Bilang karagdagan, ang mga tala dito ay maaari ding maging isa mga gawain na ipagpapatuloy sa susunod na
	<i>Estratehiya</i>			
	<i>Kagamitan</i>			
	<i>Pakikilahok ng mga Mag-aaral</i>			

	At iba pa			araw o mga karagdagang aktibidad na kailangan.pagtuturo.
C. Pagninilay	<i>Gabay sa Pagninilay:</i> ▪ <u>Prinsipyo sa pagtuturo</u> <i>Anong prinsipyo at paniniwala ang naging bahagi ng ginawa sa aralin?</i> <i>Bakit dapat ituro ang aralin sa paraang aking ginawa?</i> ▪ <u>Mag-aaral</u> <i>Anong gampanin ng mga mag-aaral sa aralin?</i> <i>Ano at paano natuto ang mga mag-aaral?</i> ▪ <u>Pagtanaw sa Inaasahan</u> <i>Ano ang aking nagawang kakaiba?</i> <i>Ano ang maaari ko pang gawin sa susunod?</i>			Ang mga entry sa seksyong ito ay mga pagninilay ng guro tungkol sa pagpapatupad ng buong aralin, na magsisilbing input para sa pagsasagaw ng LAC. Maaaring gamitin o baguhin ang ibinigay na mga gabay na tanong sa pagkuha ng mga insight ng guro.